

Sitno v Štiavnických vrchoch

Údaje o minci

Nominálna hodnota: **200 Sk**
Materiál: **Ag 900/1000, Cu 100/1000**
Hmotnosť: **18 g**
Priemer: **34 mm**
Hrana: nápis do hĺbky – **POZNÁVAJME KRAJE
SVOJE A POZNÁME SAMÝCH SEBA**
Náklad: limitovaný **8 500 ks**
Autor návrhu: **Štefan Novotný**
Rytec: **Dalibor Schmidt**
Výrobca: **Mincovňa Kremnica**

*Na líci mince sú v kompozícii štylizovanej mohyly v tvare písmena M, symbolizujúceho múzeum a Muzeálnu slovenskú spoločnosť, zobrazené atribúty muzeálnej zbierkovej činnosti. Gotické prvky architektúry symbolizujú mimoriadnu hodnotu kultúrneho dedičstva siahajúceho do vzdialenej minulosti, hodiny sú symbolom plynutia času, drevenica a starý kríž z cintorína zastupujú dedinskú architektúru. Názov štátu **SLOVENSKÁ REPUBLIKA** je pri hornom okraji mince, pod ním je štátny znak Slovenskej republiky. Označenie nominálnej hodnoty **200 Sk** a rok vydania **2008** je v spodnej časti mincového poľa, pod ním je iniciálka priezviska autora výtvarného návrhu Štefana Novotného **N** a značka Mincovne Kremnica.*

*Na rube mince je v strede mincového poľa zobrazený portrét Andreja Kmeťa, v pravej časti doplnený fragmentmi predmetov z jeho zberateľskej činnosti. Pri ľavom okraji je meno a priezvisko **ANDREJ KMEŤ** a pri pravom okraji letopočty jeho narodenia a úmrtia **1841 – 1908**.*



Archeologické vykopávky z Beše

Vydala: © Národná banka Slovenska, Bratislava 2008
Predmety sú zo zbierok Slovenského národného múzea v Martine. Foto: Filip Lašut

Ďalšie informácie o pamätných minciach NBS:
<http://www.nbs.sk/MENA/PMINCE>

100. VÝROČIE ÚMRTIA
ANDREJA KMEŤA
PAMÄTNÁ STRIEBORNÁ MINCA



Andrej Kmeť – rímskokatolícky kňaz, múzejník, zakladateľ Slovenského národného múzea, botanik, archeológ, etnograf, prekladateľ, náboženský spisovateľ a organizátor vedeckého a kultúrneho života – je v národných dejinách označovaný ako jeden z posledných polyhistorov.

Narodil sa 19. novembra 1841 v Zbenici. Po absolvovaní ľudovej školy a gymnázia vyštudoval teológiu v Ostrihome (1861 – 1865) a 8. marca 1865 bol vysvätený za kňaza. Pôsobil ako kaplán v Senohrade (1865 – 1868), farár v Krnišove (1868 – 1878) a v Prenčove (1878 – 1906). Od roku 1906 žil na dôchodku v Turčianskom Sv. Martine. Zomrel 16. februára 1908 a pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine.

Andrejovi Kmeťovi patrí popredné miesto ako zakladateľovi Slovenského národného múzea, ako aj myšlienkovému tvorcovi a iniciátorovi založenia Muzeálnej slovenskej spoločnosti (1893), ktorej hlavným programom bola záchrana pamiatok národnej minulosti. Ako prvý a doživotný predseda spoločnosti naplňal jej vlastivedný zberateľsko-muzeálny program. Jeho rozsiahle zbierky archeológie, ľudovej kultúry, histórie, živej aj neživej prírody sa stali základom zbierok prvého národného múzea Slovákov. Jeho zásluhou boli položené v Turčianskom Sv. Martine základy prvej účelovej budovy Slovenského



Múzeum Andreja Kmeťa v Martine

národného múzea (1906 – 1907). Bol jeho prvým a najväčším darcom. Medzi prvými darmi bola geologická zbierka. K najznámejším exponátom dodnes patrí kostra mamuta z Beše, či dosiaľ neprekonaný herbár obsahujúci okolo 77 900 položiek a 1 773 semien. Ku Kmeťovým „rozličnostiam“, ako on nazýval svoje zbierky, patrili aj kolekcie umelecko-historické, numizmatické, etnografické a pamiatky knižnej kultúry.

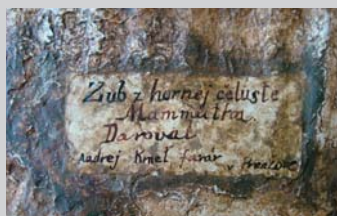
Venoval sa aj osvetovej práci, prekladal, písal články zamerané na modernizáciu poľnohospodárstva, založil školskú štepnicu v Senohrade, ovocinársky spolok v Krupine a čitateľský spolok v Krnišove. Bol tiež jedným z prvých odborných zhodnocovateľov a popularizátorov ľudového umenia, propagáciou ktorého sa snažil pomôcť

jeho tvorcom. Aj vďaka nemu boli napr. hontianske výšivky prezentované na svetovej výstave vo Viedni (1891), či Národopisnej výstave v Prahe (1895).

Je autorom množstva popularizačných, ale aj odborných štúdií, článkov i samostatných knižných prác. K najznámejším patrí jeho *Hospodár na Slovensku* (1875), či dosiaľ neprekonaná *Veleba Sitna* (1893). Stál pri zrode *Sborníka a Časopisu Muzeálnej slovenskej spoločnosti* a bol ich aktívnym prispievateľom.

Jeho najväčšou láskou však bola príroda. Skúmal flóru Hontu, Štiavnických vrchov a osobitne sa venoval štúdiu ruží. Z jeho herbárových položiek čerpali aj zahraniční bádatelia a mnohé sú uložené vo viacerých svetových zbierkach. Jeho meno nesú viaceré rastliny a huby – 9 taxónov húb, 1 mach, 5 vyšších rastlín (napr. ruža Kmeťova – *Rosa Kmetiana* Barb.). Práve výsledky tejto práce mu umožnili preniknúť do pragmatického sveta vedy a zapísali jeho meno do zoznamu slovenských, ale aj európskych vedeckých kapacít.

Počas života sa stal členom viacerých vedeckých spoločností doma i v zahraničí (zakladajúci člen Matice slovenskej, člen Uhorskej prírodovednej spoločnosti v Budapešti, Zoologicko-botanickej spoločnosti vo Viedni, Vlasteneckého múzejného spolku v Olomouci, Národopisnej spoločnosti Národopisného múzea v Prahe, člen International Correspondence Association). Jeho meno nesie najstaršie pracovisko Slovenského národného múzea v Martine, mnohé ulice a námestia.



Zub mamuta



Expozícia múzea A. Kmeťa



Ukážka z herbára



Exponáty z geologickej zbierky



Pamättná tabuľa na fare v Prenčove